

Jëm ju nëbb ci Jaarale bu Fóortee - Nimeró Ñaar-fukk ak Juróom-Ñett

Esekiyel Limu Juróom-ñeent

Jeff Pippenger
2026-08-22

Ci li kosál xel, bu jëm ci xel mi jóge ci Yàlla, “bépp mbir am na soloam,” te “bépp njàngale am na soloam.”

“Biibël bi dafa ëmb mboolem njàngale yi nit ñi soxla ngir xam, ngir ñu mataleel seen bopp mooy ci dund gu nekk fii, walla ci dund gu ñëw. Te ñépp man nañu déggoo njàngale yooyu. Kenn ku am xel mu man a déggal njàngalem, du man a jàng benn wàll ci Biibël bi te du ci jële genn xalaat yu am njariñ. Waaye njàngalem Biibël bi gën a am solo, du ñu ko jotee ci njàng mu saa yu néew walla mu dagg-dagg. Rëccam gu mag gu dëgg gisunu ko noonu ba a nga mana xàmmi ko ci jàngkat bu gaaw walla bu moytuul. Bari ci ay alalam nekk nañu fu sore suuf, te kenn du ci jot ludul ci seet gu wóor ak coono gu sax. Dëgg yi di samp mboolem gu mag gi, war nañu leen seet ba gis leen, te dajale leen, ‘fi tuuti, fa tuuti.’ Esayi 28:10.”

«Bu ñu leen seetee noonu ba xam leen bu baax te booloo leen, dees na gis ne ñoo yam ci yeneen ñi ci mat gu perfect. Bànnex xibaar bu nekk ci Injil yi mooy mottali yeneen yi, kàddug waxeb yàlla bu nekk mooy leeral beneen, te dëgg bu nekk mooy yokkute bu dëgg beneen. Nataali ak misaal yi ci dogalu diiney Yawut yi, Injil mooy leen leerel. Njub bu nekk ci Kàddug Yàlla am na sa bérab, te mbir mu nekk am na soloom. Te tabax gu mat sèkk, ci pexeem ak ci yoonu tabaxam, di seedeel Boroom bind bi. Tabax bu mel nii, xel kenn du ko man a xalaat walla def, lu dul xelu Ki Dul Jeex.» Education, 123.

Li ñuy wax mooy ne waxu Ebrë “ereb boqer” am na juróom-ñett yoon ci Biibël bi. Bés bu nekk dees ko tekki “ngoon ak suba,” ludul ci Daniel 8:14, fa dees ko tekki ne “fan yi.” Jëm ci li Yàlla solal, waxin ñent-fukk ak ñaar mooy “fondemañ ak ndëgggu doxalinug ngëmug Advent.”

“Mbind mi ëpp li gën a am solo ci yeneen yépp, te moo doon benn ndomboo ak jàppale gu mag gu diggu ci ngëmug Advent, mooy wax ji ne: ‘Ba ñaari junni ak ñetti téeméeri fan, noonu lañuy setal kër-yàlla ga.’ [Daniel 8:14.]” The Great Controversy, 409.

Kon nag mooy, mooy ne “fan yi” ci kàddu gi mooy ñetteel juróom-bennal yoon bi wax ji ci Ebrëew biñ ko jëfandikoo. Te li am ci Biibël bi mooy ne yoonu Yàlla ci njubteb yeneenkat yi ci tekki Kàgggu Buur James bi, moo lépp tegtal bu xalaat ak coobare boobu ci Biibël bi, di ne ñetteel bi bokk na ci juróom-ñaari bi, ci kàddu gi buy tegtal benn ci ñaari peeñ yi ci saar ba ñetteel. Benn baat buñ tekki ne “peeñ” ci saar ba ñetteel mooy baatu Ebrëew bi “chazon,” te beneen bi mooy “mareh.” “Mareh” dafay tekki melokaan, te peeñu “mareh” mooy peeñu feeñug Almasi bi ci Kàddug yeneenkat bu Yàlla. Peeñu “mareh” bu Daniel 8:14 day wone ne waroon na ne Almasi bi feeñ te daldi ñëw ci bàngaasam ci bésuub 22 Oktoobar 1844. Lépp lii dëgg-dëgg la, te am na seen njariñ ci kàddu gi di kenug dëgër gu digg, te kenug dëgër gu digg gi du jàngale walla yeneen wax

ju matse ci bésuub 22 Oktoobar 1844; dëgg gi mooy ne kàddu gi mooy Almasi bi, kenug dëgër gu digg gi.

«Bi ma nekkoon ci xaaalis njàqare bii, maa amoon gént bu ma dugalon xel bu xóot. Maa gént ne gis naa ab kër yàlla, te nit ñu bare dañuy daw jëm ci moom. Ñi rekk ñiy fexe xettlu ci kër yàlla googu ñoo mooy mucc bu waxtu jeexee; ñépp ñi des ci biti dinañu sàñku ba fàww. Mbooloo yu bare ya nekk ci biti, te di dox ci seen yoon yu wuute, dañoo toroxal tey ree ñi doon dugg ci kër yàlla ga, di leen wax ne pexe bucc bii ngir mucc, nax la bu xeeb la, te ci dëgg amul benn musiba mucc bu nit war a moytu. Rax-ci-dolli, dañoo sax jàpp yenn ci ñoom ngir tere leen gaawantu dugg biir miir ya.»

“Ndaxte maa ragalñu may ñaawal, dama xalaat ne gën naa xaar ba mbooloo ma tas, walla ba ma mën a dugg te ñu seetu ma. Waaye limu nit ñi gëna yokku ci boppam, te waaye du wàññiku; te ndaxte maa ragal a yàgg ba weesu, gaaw naa génn sama kër, jàll ci diggante mbooloo ma. Ci sama tiis ngir jot kër Yàlla ga, gisuma woon te yéguwuma woon mbooloo ma ma wër.”

«Bi ma dugg ci biir kër gi, gis naa ne kër-u Yàlla gu yaatu, benn ndëgëm bu réy loolu rekk moo ko taxawale, te ci moom lañu takkoon xar mu ñu yàq ba jekk, di deret. Nun ñi fa teewoon, dafa mel ni xamoon nañu ne xar wii dafa sonn, ñu rey ko te dañu ko gaañu ngir nun. Ñépp ñi dugg ci kër-u Yàlla ga war nañu jëkkëral ko, te wax seeni bàkkaar. Jublu ci kanam xar wa, amoon na ay toogu yu kawé, te ab mbooloo woon na fa toog, di mel ni ñu bég lool. Leeru asamaan dafa mel ni nekkoon ci seen kanam, te dañu doon sant Yàlla, di woy ay woy yu fees ak cant yu neex, yu mel ni misig malaaka yi. Nnoñu ñooy ñi jëkkëraloon xar wa, wax seeni bàkkaar, jot njéggal, te léegi ñu ngii xaar ak mbégte gu réy lu am xew-xew bu neex.»

«Ba paree bi laa dugg ba noppi, ragal gu réy daldi ma jàpp, ak xel mu indi rus, ne war naa woyofal sama bopp kanam nit ñii; waaye dafa mel ni lu ma doxaloon ci kanam, te ndànk-ndànk laa doon jaar wër ndëgër li ngir jublu ci xar mi, ba noonu buftaab bu metti jolli, kër-yàlla ga yëngu, xaacu ndam yi jóge ci ñi ñu dajale, leer gu tiitlu leeral tabax bi, te gannaaw loolu lépp nekk lëndëm gu tar. Nit ña bëggoon, yépp a demee ak leer ga, te ma des maa kenn ci sama bopp ci tiit bu noppi bu guddi.»

«Ma yeew ak metit gu tar ci xel sama, te dama bëggul woon a gëm ne dama doon gént rekk. Mu mel ni may sama dogal ba noppi na; ne Xelum Boroom bi bàyyi na ma, ba du dellusiati mucc.» Experience and Teachings, 24, 25.

Léegi dees nañuy natt ngir xam ndax dinañu dugg ci kër Yàlla ga te gannaaw loolu nu wàkk sunuy bàkkaar, ba jot barkeem ci sañ-sañam ju nu àtte ni ñu jub. Woote bii mujj ngir dugg ci kër Yàlla ga ñu ko wër ak ay tere yu bari ngir tere ku nekk ci nun duggeem, waaye bu nu léegi yéexee, dees na nu “bàyyi nu nu bakk ci tiit bu noppi bu guddi.” Waaye loolu rekkul sama benn poñ.

Dañu na xamle moo tax ñu jàppale ci anam wu am njariñ ci bii aaya bu gën a am solo, ci yokkale waxtu gu mat sëkk ci baat bi “fan yi,” buy yóbbu ak moom kumpa gu yonent bu nekk ci ne juróom-ñaar a ngi ci juróom-benn, te loolu mooy benn ci wheel yi ci jamono ji ñuy tëj ci biir nit ñi ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñeent téeméer. Ci jamono ju tëj jooju, bakk bu Protestant ak bakk bu

Republican ci juróom-benni nguur gu juroomeel gi ci yonentu Biibël dinañu ñoom ñépp matal kumpa gi ne juróom-ñaareel bi nekk na ci juróom-benn. Ci juróom-ñaari presidente yi weesuñu dale ci jamono ju mujj ja ci 1989, Trump nekk na buur bu juroomeel ci nguur gu juroomeel, te gannaaw ba mu amaat ñaareelu moomeelam, mu nekk juróom-ñaareel bi nekk ci juróom-benn. Ci jëf ji Etats-Unis def ci baamtuwaat Ndigal Milan ba ci 313, yëngu-yëngu Laodise bu nit ñi ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñeent téeméer dina soppeeku yëngu-yëngu Filadelfi bu nit ñi ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñeent téeméer. Jamono ju tëj jii dafa jeex ci yoonu Dibéer, fa nga xam ne gaañu dee gi ñu dooroon papauté bi dina wéral, te noonu moom dina matal kumpa gi nekk ci Peeñu 17 ni juróom-ñaareel bi nekk ci juróom-benn. Benn dëgg, bu ñu teewal ci benn waxin Ebrë bu benn baat la ci Àngale; moo yóbbu aaya bi di wax ubbi àtte bi, ci biir aaya bi di wax tëj àtte bi ci jamono ju tëj ci biir nit ñi ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñeent téeméer.

Lépp gu am na boppam, te benn rekk la ci waxin wi amee benn melokaan bu lim ak « níméro » muy feeñ ci beneneen « níméro » ci Kóllère gu Bees gi, te ñaar rekk a am ci Kóllère gu Yàgg gi. Alfa bi ci « tabaxu lim » bi nekk na ci Génèse.

Bu Kaayin deesu na juróom-ñaari yoon, dëgg-dëgg Lamex deesu ko deesu juróom-ñaari-fukk ak juróom-ñaari yoon. Njálbéen 4:24.

Tabaxu limu “jëfandikoo buy lim” bu omega nekk na ci Macë.

Noonu Piyeer ñëw ci moom, ne ko: Boroom bi, ba ñaata yoon la sama mbokk di ma tooñ, te maa ko baal? Ndax ba juróom-ñaar yoon? Yeesu ne ko: Waxuma la, ba juróom-ñaar yoon; waaye ba juróom-ñaar fukki juróom-ñaar yoon. Maatiye 18:21, 22.

Mbind yii tegtal ñu ngi teewal benn njariñ ci njàngum Biibël bi, mooy ñaata bu njëkk ak bu mujj bi ci moom, fa ñu xamale ne ab lim war nañu ko ubbi ci beneen lim. Am na lim yu bare, waaye alfa bu Génèse ak oméga bu Matthieu yor nañu benn doxalin wu lim wu mel ni benn, te ñuy jëfandikoo benn ñaari lim yu mel ni “juróom-ñaar” ak “juróom-fukk.”

Diggante alfa ak omega; biir bi, ak benn rek yeneen bérab bi ñu gis tabaxu limu jii, nekk na ci Levitik ñaar-fukk ak juróom. Foofa lim ñaari nimbër yi duñu “juróom-ñaar” ak “juróom-fukk,” waaye “juróom-ñaar yoon juróom-ñaar at.”

Te nga xayal bés yuub yi ngir yaw, juróom-ñaari yoon juróom-ñaari at; te jàlluwaayam juróom-ñaari xayal bés yuub yi dina nekk ngir yaw ñeent-fukk ak juróom-ñeent at. Leviticus 25:8.

Tabaxin jëfandikoo bu digg bi, dellu na jëfandikoo lim bi «juróom-ñaar», waaye du lim bi «juróom-ñaar-fukk». Xaaj bi mu nekk ame na barke ngir dëgg-dëgg, te itam ame na musiba ngir moytu. Barkey yi ci yéggal jaam yi ak delloo suuf si, dañuy jëkkante ak musiba bi ñuy wax «juróom-ñaar yoon», te moom ñu ko wax ñeenti yoon ci tereb Levitik, saraxalekat 26. Barke bi dafa boole woon dundin Yàlla di joxe at yi suuf si noppalee, ak benn barke bu ñaari yoon ci atum Jubile, te musiba bi ci saraxalekat 26 mooy wëranteem ci artu kóllère gi ci waxtaanu moytuloo bu ñaari saraxalekat yi.

Tabaxu limu niru limu bi feeñ ci Levitique 25:8 (« juróom-ñaari yoon juróom-ñaari at »). Ci saa si lañu koy boole ak mbugal mu ñent yoon « juróom-ñaari yoon » bi nekk ci Levitique 26. Noonu tabaxu limu niru limu boobu diir na benn barke ak benn rëb, te muy sos seede su ñaari yoon ci téereb Levitique. Tabaxu limu gu barkeb Jubilé bi walla gu rëbam dafa nekk ci diggante àtteb Lamek ak waxu yeesal bi Yeesu joxe ngir wone kem-kàttan waxtu nattu gi. Ñoom ñett ñépp boole di jëfandikoo benn kem-kàttan waxtu nattu, bi jeexee di feeñal benn xeet bu barkeel ak benn xeet bu rëbees. Alfa ak omega, yu tegtal yëgleb malaaka bi jëkk ak bu ñetteel bi, dañuy wone ñeenti téeméeri ak juróom-fukk muy màndargab waxtu nattu. Bu loolu àndee ak rëb walla barkeb Jubilé bi, dencukaay yi di nañu am solo bu réy, bi nu doon jëgësi ngir gëstu Ezekiel saar bi njëkk aaya bi njëkk, bi teg Ezekiel ci atum fukki at ak ñett ci juróom-ñaareel yoon waxtu Jubilé bi fukk ak juróom-ñaareel.

Waatu Jubile boobu jeex na 22 Oktoobar, 573 BC, te muy melalulwul rekk 22 Oktoobar, 1844, waaye itam yoonu Dibéer buy ñëw ci gaaw. Esikiyel taxawoon na ci kër Yàlla ga, di tegtal ñaar-fukk ak ñeent junni nit ñi ak ñent junni ñaari téeméer, ñi dugg ak ngëm ci Bérab bu Gëna Sell ba ci njeexital àtte bi, ni ña takku woon ñu dëgg gannaaw 22 Oktoobar, 1844. Su fekke ñu réer “dëgg-jëf” bi ci fan la Esikiyel nekk ci jaar-jaaru yonent ci saaru bi njëkk ak aar bi njëkk, loolu mooy ñàkk sa “jàppale.”

Gannaaw bi Esekiyel gisee ndamlu Boroom bi ci dëxu Kebaar, suufel na boppam ba ci pënd mi, ni ko Daniel, Esayi ak Yowaana defee. Gannaaw loolu, ñoom ñépp ñent ci misaal yi dañuy wone ay mbir ci diwlinu ñi war a yégle ndaw li ci kanam jaamu yi dul gis mbaa dëgg.

Am na jur benn fan ci téereb Esékiyel yu jëm ci Yerusaleem. Nu waxoon nañu bu njëkk ak bu mujj yi nekk ci saar ba benn, aaya benn ak ñaar, te gannaaw ga ci saar ba ñeent-fukk, aaya benn. Maa ngi waxoon it ci ñaareelu bés bi nekk ci saar ba juróom-ñett ak aaya benn, waaye ci yoonu misaal-rekk laa ko jëfandikoo, te fekkaluma ko ci booleem ak besub wër gi ak tasug Yerusaleem, te téereb bépp mi dafa wër ci boobu ndax. Yerusaleem dañu ko tas ca njeexitalu at 586/585 K.B. Te ci Esékiyel 33:21, ku rëccu dellusi ak xibaaru mbaaxug Yerusaleem.

Te mu amoon nañu ne ci at wu fukk ak ñaar ba ñu jàpp nu, ci weer wu fukk, ci juróomi bésu weer wa, kenn ku rëccé jógé Yerusaleem dikkal ma, naan: “Dëkk bi dafa daanu.” Te loxo Boroom bi nekkoon na ci sama kaw ngoon ga, bala ki rëccé dikk; te mu ubbi sama gëmmin ba keroog ba mu agsi ci sama wet suba si; noonu sama gëmmin ubbeeku, te dootuma nekk luu. Ezekiel 33:21, 22.

Ca atum waxtu guuru gi dëkk bi amee njàqare, Yexeskeel mayees na ko ba mu wax ci coobareem boppam. Peeñu Yexeskeel ci sarax 8 bi nekkoon na ci atum waxtaaneelu juróom-benni at, te noonu mu mel ni lu tollook juróom-benn at la woon lu jiitu njàqare gi dëkk ba.

Te mu am ca juróom-benni at, ci weer wu juróom-benni at, ci juróomeel bésu weer wa, bi ma doon toog sama kër, te magi Yuda ya toog ci sama kanam, loolu moo tax loxo Boroom bi Yàlla daldi wàcc fi ci man. Esekiyel 8:1.

At mii gu nekk jaarooob juróom-ñaareel, màgg yi seet nañu Esegel ngir laaj Boroom bi.

Noonu juróom-ñaareelu at mi, ci weeru juróomeelu bi, ca fukki bés ba, ay magi Israyil ñëw nañu ngir laaj Boroom bi, te toog fa sama kanam. Ezekiel 20:1.

Noonu ci atum ñenteel, ñu tàmbalee wëri gi di at ak genn-wàllaat.

Te itam ci juróom-ñaareelu at mi, ci fukk-ñeenteelu weer wi, ca fukku fan ba ca weer wa, kàddug Boroom bi dikk ci man ne ma: “Yaw, doomu nit ki, bindal sa bopp turu bés bi, waaw, bésub tey jii sax; buurub Babilon ubbe na boppam ngir xeex Yerusalem ci bésub tey jii sax.” Ezekiel 24:1, 2

Bésub bésub fan yii dii mooy ay màndarga yu ñu xam ne mooy waymark yu jëm ci fan yu mujj yi, ndaxte Pool wax na ne Israayil gu yàgg ga nekk na misaal ci ñi dund ci jeexital àddina bi.

Léegi mbir yépp xew na ci ñoom ngir nekk ay misaal; te bindees na leen ngir sunu artu, nun ñi mujjug àddina wi dikkal. Moo tax, ku defe ne taxaw nga, na moytu ngir bañ a daanu. 1 Korent 10:11, 12.

Juroom juróom baat yi jëm ci Yerusalem am nañu ci diggante ñëwte bu njëkk bi nekk ci saar bi njëkk, aaya benn, ak ñëwte bu mujj bi ñu gis ci saar ñent-fukk, aaya benn. Ñaari ñëwte yooyu dañuy màndargaate atum juróomeel bi ci saar bu njëkk, mooy 592 BC, ak atum ñaar-fukk ak juróomeel bi ci saar ñent-fukk, mooy 573 BC. Ci njëgëral bu rëdd ak rëdd, Esekiyel am na ab rëdd ngir Misra, bi boolee fa njëggal bu Tir, ak ab rëdd ngir Yerusalem. Rëddub Misra am na juróom-ñaari màndarga yu jub (bu ñu boolee Tir), te Yerusalem am na juróom-benn. Ak ñaari rëdd yooyu am na it rëddub Yosiya ak juróom-ñaareel waxtu Jubile bi. Waaye rëdd bi ñuy wone te amul ñëwte bu jub dafa nekk ci saar bu ñeent, te rëddub saar bu ñeent moom am na ay barab yu bari ci yoon yi Esekiyel gisoon bi mu xoolée biir Barab bu Gën a Sell bi. Te itam fees na ak ay dëgg-dëgg yu bari yu màndargaal.

430

Limu ñeenti téeméer ak fanweer fukk day tekki kóllère gu fàww, te ci saar ñeenteel bi Asekiyel nag Boroom bi dafa ko jëfandikoo ni léeb bu dund, léeb boobu itam di boole limu ñeenti téeméer ak fanweer fukk.

Yow itam, doomu nit ku nit, jëlal sa bopp benn karoo, tëral ko ci sa kanam, te nga nataal ci moom dëkk ba, maanaam Yerusalem. Te nga wër ko ngir xeex, te tabax ab tata ci kawam, te sàkk ab tund ci moom; samp it xarekat yi ci kawam, te teg ci wëram yépp ay jumtukaay ngir daane taax yi. Gannaaw loolu jëlal sa bopp benn poëlonu weñ, te teg ko muy miir gu weñ ci sa diggante ak dëkk ba; te nga jublu ko sa kanam, te dinañu ko wër, te yaw it yaa koy wër. Loolu dina doon màndarga ñeel kërug Israayil. Te itam nga dëkk ci sa wet gu càmmoñ, te nga yebal tooñu kërug Israayil ci kowam; tolloo ak limub fan yi ngay dëkk ci moom, yaa di yeb tooñu ñoom. Ndaxte man teg naa ci yow at yu ñuy tooñee, mengoo ak limub fan yi, ñetti téeméeri ak juróom-fukk fan; noonu nga di yeb tooñu kërug Israayil. Te bu nga matalee loolu, nga dellu dëkk ci sa wet gu ndeyjoor, te yaa di yeb tooñu kërug Yuda ñeent-fukk fan; fan bu nekk sama teg ko na mu mel ni at. Moo tax dangay jublu sa kanam ci wërug Yerusalem, te sa loxo dina feeñ, te dangay wax ci yonent ci ay kàddu yu jëm ci kawam. Te xoolal, dinaa la tëj ak ay buum,

ba doo man a walbatiku jóge benn wet ba dem beneen, ba kera ngay matal fan yu sa wër.
Esekiyel 4:1–8.

Wërug Yerusalem, ni Hesekel le misaale, mooy ab “tektal,” ni noonu itam wërug bi Sestiyus indil Yerusalem atum 66. Ci kàddu yi mu wax ci li Yeesu jàngale ci alag Yerusalem, Sœur White xamal na nu ne “matale gu jub” gi ci alag Yerusalem am na ci fan yu mujj yi. Tektal bu alag bi ci ñaari seede yi, ñi Nebukadnetsar ak Sestiyus di tegir, mooy xamale ne tektalu wërug bi, mooy tektalu yoonu Dibbeer bi mu ngi jëgësi.

Benn Bés Bu Jaar The “I’ll translate this for you” in Wolof would be omitted to comply with “Return only the translated text.”

Ci biir bi nu nangu, gis nañu itam omega bu jëm ci tekt bu njëkk ci Biibël te di sàrt bu gën a mag ci tekki waxi yonent yi ci William Miller bi ñu sampoon hareketu cosaanu yégleb malaaka bu njëkk ak bu ñaareel. Alpha bu pexe “benn bés ngir benn at” moo doon itam ab màndarga omega, ndaxte alpha bu pexe “benn bés ngir benn at” ñu ko tëraloon ci téereb Numbers ni fànn gu fukki ak mujj gi ci nattu yi, gi Israyil lakk, te moo tax mu yóbbu seen bopp dee ci màndiŋ ma ci biir ñient-fukk at yi ñu wër màndiŋ ma.

Te seen yi dina réer ci màndiŋ mi di ñeent fukki at, te dinañu yenu seen njaboot gu bon, ba keraam seen yaram yi yàqu ba noppi ci màndiŋ mi. Ni tollu fan yi ngeen seetoon suuf si, di ñeent fukki fan, benn fan ngir benn at, noonu ngeen di yenu seen ñaawtéef yi di ñeent fukki at, te dinga xam samay kàddu yu mággi yi ma dindi. Man Boroom bi wax naa ko; faw dinaa def loolu ci mboollem mbooloo mu bon mooñu, ñi booloo ngir jëm ci sama wut: ci màndiŋ mii lañuy jeexal, te fa lañuy dee. Nombres 14:33–35.

Njariñi yonent yu wax ne bëccëg bu nekk mooy at, teñu ko xamale ci mujjug ñaawteefu ndaw ñaar-fukk-jàngat yi tàmbalee ci jéggi Géeju Xonq bi, ak ne benn yonent boobu dellu nañu koy yéglewaat bi Yerusalem di nekk ci wàlluñu ko te ñu alag ko, war nañu koo xam bu baax te jëfe ko ci xaaj bi nuy seet; noonu itam, solo “wàllu” wi di “màndarga” bi am na solo.

Rëddinu jaar-jaar ci taarix bi ñuy booloo bu ñuy jëfandikoo “wërgëntu” Yerusalem ngir muy mandarga, war nañu ko xàm, ndaxte muy mel ni “es” bu ñuy wax, te ci misaal, mandargay wërgëntu mi am na lu bare luy ci tàmbalee ni ay ràcc yu ci taq. Mandargay wërgëntu mi, xéy na ne mooy pàcc bi gën a am solo ci Esekiyel, te mandarga mi may na Gaynde gi jóge ci giir Yuda génne mat gu mat ci li njàlbéen jëfandikoo ci kanam Esekiyel mel ni jaaxle. “Mandarga” wërgëntu mi, sartal at mi ngir bés, ak rëddiy yonent yi ñu booloo jaarale ko ci wërgëntu mi, war nañu leen seet ci wàllu ne ñeent téeméeri fanweer fuk (430) di firnde kóllëreg ba fàww.

Kóllëre gi

Noonu wax na Abram ne ko: “Xam ko bu wóor ne sa askan dina nekk doxandéem ci suuf su dul seen, te dinañu leen jaamloo; te dinañu leen sonal diirub ñeenti téeméeri at.” Genesis 15:13.

Boroom bi duggaloon na kóllère ak Ibraaima ci jëf ju am ñetti xaaju, te bu njëkk ba ci ñetti xaaj yooyu dafa boolewoon waxu yàlla ne askanu Ibraaima dinañu nekk ay jaam ci Misra diirub ñenti téeméeri at. Ci ñaareelu xaaj ba, Ibraaima jot na xew-xewu xaraf; te ci ñetteelu xaaj ba, mooy saraxu Isaaxa ci tundu Moriya. Ñenti téeméeri at fës nañu ko ci alfa bi ci ñetti jëf yi Boroom bi jëf ngir taxawal te dugg ak askan wu tànn. Askan woowu gu kóllère, ñu dàq ko ak Yàlla ba ca sànni-doj gi ñu rey Steen ci atum 34; gannaaw loolu Pool, ndawli biñ tànn ngir xeeti ñi dul Yawut, wone na ne ñenti téeméeri at yooyu mooy—ñenti téeméeri ak fanweer at.

Te lii laa wax ne, kóllère ga Yàlla dëggaloon ca kanam ci Kirist, yoonu Musaa, mi ñëw gannaaw ñeent téeméeri at ak fanweeri at, manul koo neenal ba tax dig ba nekk lu amul njariñ. Njëlbeen 3:17.

Limu tegtal wi di kóllëg bi mooy ñaar-ñent téeméer ak fukk, waaye ñaari seede yi, Abram ak Saul, ñoom ñaar ñi ñu soppi seen tur mu nekk Ibraaima ak Pool, dañuy firndeel ñaari jamono yu wuute yu boole ba def limu mat mi di ñaar-ñent téeméer ak fukk. Bu Yàlla soppee turu bakkan, loolu mooy misaal bu wone jëflanteg kóllëg diggante bakkan boobu ak Yàlla. Kon nag, ñaar-ñent téeméer ak fukk at yi ab jumtukaay lañu ju juddoo ci yokkute ñaari lim yu wuute, ni ci Ibraaima ak ñeent téeméeram ak ci Pool ak yokkuteem bu fanweer. Esëkiel dafa tëdd ci wetam bu càmmooñ ñetti téeméer ak juróom-fukk fan, te gannaaw loolu ci wetam bu ndeyjoor ñeent-fukk fan; loolu di wone ñaari lim, yoo xam ne seen matuwaay mooy ñaar-ñent téeméer ak fukk.

Ci saa nekk ci Sarxeel bu Njälbeen ñaari-fukk ak benn, kóllère dee gi ñëw ci gaaw-gëna-gàtt gannaaw mbëy mi jaarale ko ci fippu Nimrood, mooy wone wuute bi nekk diggante ñaari kóllère. Yëf yi jëfandikoo ci kër gu kawé gi ci Baabel seedeel nañu nit ñi bakk ci kóllère gu bëgg a musal sa bopp gu Seytaane, ñi waroon a ñu àtte te tas leen. Ci benn sarxeel boobu itam, maaslaayu Ebrë yi dugg na ci juddugu Ebeer, te loolu moo märke njälbéenu xeet wu tànn ngir teewlu kóllère dund gi, ci wuutu kóllère dee gu Nimrood.

Ebër dundoon naari fukk ak ñeent at, ba jur Peleg; te Ebër dund gannaaw ba mu jurée Peleg ñeent téeméeri at ak fanweer fukk, ba jur doom yu góor ak yu jigéen. Te Peleg dundoon fanweer fukk at, ba jur Reu. Génesi 11:16–18.

Ci ñaareelu téereb Génèse, Eber ak Peleg lañu njëkk a tudd.

Te ci Eber am jur ñaari doom: turu kenn ki mooy Peleg; ndaxte ci ay fanam la suuf si séddoo; te turu rakkam mooy Joktan. Genesis 10:25.

Peleg tekki mooy xaaj mbaa xarale, te ci fan yi Peleg nekkoon, xaajug ñaari xeeti nit ñi nekk ci kóllère gi dañu ko màndargaal ci jaar-jaaru kër gu kawé gu Babel ak ngàntug Nimrod. Eber dund na ba am ñeent téeméeri ak juróom-ñeent-fukk ak ñeent at, waaye gannaaw biñu juddoo Peleg (xaaj), mu dundaat ñeent téeméeri ak ñett-fukk at. Bépp mbir am na li mu jëm ci, te ñeent téeméeri ak ñett-fukk mooy lim bi Pool jagleel kàddug yonent ci kóllëreg Ibraayma. Doonte sax lim wu ñeent téeméeri ak ñett-fukk ñu ko boole ak dundug Eber gannaaw juddug Peleg, ñetti-fukk ak ñeent at yu njëkk yi ci dundam ñu leen wax ne “ñeent ak ñett-fukk at,” te loolu nag mooy ñetti-fukk ak ñeent at, waaye ci wax gu yomb gi ñuy jëfandikoo ngir wax yooyu ñetti-fukk ak

ñeent at, dafa jàngu ne “ñeent” ak “ñett-fukk” (430). Gannaaw loolu dikk na ñeent téeméeri ak ñett-fukk, te ngir njëkk a wax dundug Peleg, ñu ne “ñett-fukk.”

Eber mooy rootu turu Ebrë, te mooy jëfandikoo bu njëkk bu ñuy wax ci Ebrë yi, ñoom ñi waroon a doon xeetu tànn bi ci kóllëre gi. Eber tekki na “jall”, ba tax mu nekk misaalug nit ñi ci kóllëre gi ñuy jall dëkk-suuf ba ag suuf su bees, ni doom Ibraayma ñi defee ba ñu jallee Géeju Xonq gi ngir dugg ci Réew mi ñu Digoon. Wërante màndiŋ ba nekkoon ñeent-fukk at yi terewoon jall boobu, waaye bu njeexitalu ñeent-fukk at ya, ñu jall dëxu Urdun ba dugg ci Réew mi ñu Digoon, noonu muy misaalal jall gu mujj gu nit ñi Yàlla di doon. Peleg mooy tektal jaar-jaaru fan wi xaajale nit ñi mujj ci ñaari xeetu nit ñi ci kóllëre gi tàmbalee ci kërug Nimrod. Misaaalu kóllëreg dee gu Nimrod mooy jaaxle, te misaaalu kóllëreg dund gu Ebrë mooy ñeent téeméer ak fanweeri at yi nekk ci dundug Eber bala xaajale bi ñuy tektale ci Peleg. Turu Peleg itam di màrk ab dëgggu lim bu misaal, ndaxte ñeent téeméer ak fanweer yi ci dundug Eber xaajalees nañu ci ñaari lim, te Peleg di tektale wuute gi nekk diggante ñeent téeméer ak limub fanweer.

Ñeent fukk ak ñatt fukk am na ñaari cër. Ñeent téeméeri at yi ci kóllëreg Ibraayma ak yokkute g ñatt fukk at yi Pool fésal. Yokkute xam-xam bi war a jur jëfandikoo bu mujjug gaayi Yàlla, dañu ko tegtal ci Daniel saar fukk ak ñaar, fa kaaraangeg ñaari cër yi di firnde ak kóllëre gu dul jeex diñu leen wax ci lu leer, te ñu ko génne ci ay saar 9/11.

Mu ne ko: Demal sa yoonam, Daniel, ndaxte wax yi ubbiwul te tëj nañu leen ak séel ba ci jamono ji mujje. Ñu bare dinañu leen sellaal, def leen weex, te nattu leen; waaye ñi bon dinañu jëf lu bon; kenn ci ñi bon du ko xam; waaye ñi xel dinañu ko xam. Te li dale ci jamono ji deesée dindi sarax su bis bu nekk, te ñu taxawal xaram ga yóbbu ribaat, dina am junni ak ñaar téeméer ak juróom-ñent-fukk fan. Daniel 12:9–11.

Ubbi bu mujj gu mujj gi juróomi yoonu nattukaay, ni ko ñu tegtal ci aaya fukk bi ne “ñu setal leen, baal leen, te natt leen,” dafa booleek ñaari téeméer ak juróom-fukk ak juróom-ñent fukki at yi. Xam-xamu njàngat yu njëkk ci aaya bi mooy ne, dindi bu bañ-bu-yënguug ñaareelu yëngu-yëngu Yàlla wu dul Kiristaan ci atum 508, moo tàmbalee yoonu ñetti-fukk at yi, te loolu indi ci sampug nguug paap ci atum 538, muy ñeenteelu nguur gi ci waxi waxu yonent yi ci Biibël; te mu noonu nguuru woon ni ñeenteelu nguur gi ci waxi waxu yonent yi ci Biibël ba kera ñaari téeméer ak juróom-benn fukki at yi jeexee ci atum 1798. Ñetti-fukk at yi diggante 508 ak 538, itam, Pool moo leen tegtal ne ay “móbbante bu njëkk,” ci 2 Thessaloniens.

Ci téere bu ñaareelu Tesalonig la mbir mi di ci diggante Room gu bokkoon ci ñi dul jaamu Yàlla ak Room gu booleek papa, ñoom ñaareelu ak ñetteelu nguur yi ci kàddug wax ci kanam, ñu leen tektale noonu. Ci wàll bii ci Tesalonig la William Miller gis ne “bés bu nekk bi” ci téereb Daniel moo tekki Room gu bokkoon ci ñi dul jaamu Yàlla, te Miller gën a gis it ne “bés bu nekk bi” ci Daniel dañu ko daan feeñal saa su ne ci njaxlafaan ga walla bàkkaar yàqute. Njaxlafaan ga ak bàkkaar yàqute gi ci téereb Daniel dañuy tektal li Yowaana santale ci téereb Peeñ mi ne mooy nataalu rab wa ak màndargay rab wa, ci seen benn-benn wàll.

William Miller tënk nuy ci ëpp, su dul lépp, ci ay jëfandikoo yu mu jemale ci kàddug yonent, ci kaw xam-xamam bu mu tudde ñaari doole yu yàq, yi ñu tegtal ne mooy “bëccëg bi” (Room gu

pagan), ak ñaareelu doole ju yàq ji, ji ñu wax ci ñaari anam: ni moy tooñ gu indi yàqug bopp (boole mbooloom diine ak nguur); ci Révélation, ni moy nataalu rab wi (tabaxu yonent bu papaa bi), ak mbon mu indi yàqug bopp (jaamu jant bi); te ci Révélation, ni moy màndargay rab wi. Xam-xam bi Miller jële woon ci li Pool wax ci 2 Thessaloniciens mooy benn xam-xam bu njëkk bu doxal ndamu Miller, moom mi di misaalu fondaasiyoŋ yi Adventisme. Pool wax na ne ñi bëggul dëgg gi, gi ñu tegtal ci ñaareelu xaaj bu 2 Thessaloniciens, ñoom lañuy jot ci nax gu tar.

Ci ñetti Daniyel yu ñett (Daniyel 12:9–11), xam-xamu njàngat ci fan yu mujj yi mënuma booleef ak jëfandikoo waxtu, ndax ba ci 22 Oktoobar 1844, jëfandikoo waxtu waxeef ci yonent yi dootul baax. Aaya yi 9/11 dañuy tegtal ñaari jamono yu wuute, benn bu tollook ñaar-fukk ak benni at, ak beneen bu tollook junni ak ñaar-teeméer ak juróom-benn-fukk at. Limu ñent-fukk ak limu junni ak ñaar-teeméer ak juróom-benn-fukk ñoom ñaar ñépp aji nandite lañu ci màndiŋu yonent, te ci waxu yonent man nañu leen weccante. Moo tax junni ak ñaar-teeméer ak juróom-benn-fukk man nañu ko dëggoo ni ñent-fukk, te ñent-fukk mooy asaka wu ñent-teeméeri. Aaya yi 9/11 dañuy tegtal limu kóllëre guy sax ba fàww, ni ko ñent-teeméeri (Ibraayma) di wonalee ci jökkoo ak ñaar-fukk ak fukk (Pool). “Màndiŋ” mi “junni ak ñaar-teeméer ak juróom-benn-fukk” di tegtal, mengoo na ak “màndiŋu ñent-fukk”, te ñent mooy asaka wu ñent-teeméeri. Ñaar-fukk ak fukk mooy ñaar-fukk ak fukk. Ñent-teeméer ak ñaar-fukk ak fukk mooy li juddu bu ñent-teeméeri booleek ñaar-fukk ak fukk, te ci Saaru Esekiyel ñaareelu ñent lañu ko di tegtale ni ñetti-teeméer ak juróom-ñeent-fukk buñu boolee ak limu ñent-fukk.

Aaya 9/11 yi ci saraxale ñaar-fukk ak ñaar bi dafa tegu ci diggante ñetti jamonoy waxu yonent yi nekk ci saraxale bi, te mooy mandarga kóllëreg ba fàww bi ñuy ubbi ci fan yi mujj. Ubbite xam-xamu ñeent téeméer ak fanweer ci fan yi mujj, ci saraxale ñeenteelu Ezekiel lañu ko indi.

Lewu gi ci giiru Yuda moo ngi ubbi lépp njàngaatu mujj gi ngir ñi dugg ak ngëm ci Bérab bu Gëna Sell bi, ànd ak Esekiel, Yowaana, Daaniyel ak Isaya. Dëgg googu mooy luñu ubbi ci ànd ak yékkatiwaay ñi tegtalul rekk ni ña ñu génne ci Israyil, waaye itam ni bannéeru téeméer ak ñeent-fukk ak ñeent junni ñi. Dëgg googu dañu ko téral ci xaa lisu kóllëre gi Ibraaima tegtal ak ñeent téeméeri at, ànd ak kóllëre gi Pool tegtal ak fanweer yu tollook ñetti-fukk. Dëgg googu dañu ko wone ci Daaniyel 12, aayé 9 ak 11, yi tegtal digg bi ci ñetti jamono yu misaal, yi waa Millérite yi dëgg woon bu baax. Dëgg gu digg ba, gi ci 9/11, te ñuy leeral fii ci Daaniyel 12, dañu ko tegtal ci ñetti téeméeri fan ak juróom-ñent-fukk fan yi Esekiel. Fan yooyu dañu leen ubbil Esekiel ci atum ñetti-fukk bi ci juróom-ñaar-fukk ak juróom-ñetti waxtu Jubile bi, te Esekiel, ndax saraxalekat la, mooy tegtal saraxalekaayu téeméer ak ñeent-fukk ak ñeent junni ñi, ñiy nekk ci nattu gu digg ba ci natti nattu.

Esekiel, ñu koy seet ci biir nattu kër Yàlla bi ca “juróomeelu bés” bu “ñeenteelu weer,” te loolu ci jaar-jaaru Millerite mooy màndarga digg ba sax (“ci ngoonu yoon wi”) ci juróom-ñaar weeri juróom-ñeent yi tàmbalee ca njëkka yoqu-bëgg bi 19 Awril 1844, te mu jeex 22 Oktoobar ci at mu njëkk moomu.

“Ci biir bu 1844, ci diggante jamono ji ñu njëkk a defe ne 2300 fan yi dinañu jeex, ak noorug at moomu, bi gannaaw ga ñu gis ne fa lañu yàgg ba jot, ñu yéglee ndigal li ci baat yu nekk ci

Mbind mi sax: ‘Xoolleen, Boroom séet bi ngi ñëw!’” The Great Controversy, 398.

Bésu fanweeri 1844 mooy diggante juróom-ñaari weer yu sell yi, te ci bés boobu la Samuel Snow nekkoon ci Boston Tabernacle di joxe yëgleem bu Midnight Cry. Foofa la, ngir njëkk ci wone gu ñépp, mu “yégle ci baat yu nekk ci Mbind mi ci boppam: ‘Xool-leen, Boroom céet bi ngi ñëw!’” Léegi nu ngi taxaw ci ni mu mel nekk ak Ezekiel ci Boston Tabernacle, tuuti laata yékkati ndaw yi yu midnight cry di génn mel ni mbëy mu réy. Jëfandikoo bu yonent bi ci yékkati ràññeeñ bi, ñu ko tegtal ci sàrt yonent bu Islam ci Revelation saar 9. Ezekiel saar 4 moo joxe seede su ñaareel bi ak jeexital waa yonent woowu wu téeméeri at ak juróom-benn-fukk ak benn at ak fukk ak juróom-ñaari fan, te moo ko def ci saar 4.

Danu jot ci mbir yii ci artikel bi ci topp.